

O'ZBEKISTONDA DAVLAT BOSHQARUVI ISLOHOTLARI VA MILLIY TARAQQIYOT MODELII

Inayatov Jaxongir G'apurjonovich

*Sarboon universiteti Ijtimoiy – gumanitar
fanlar kafedrasi v.b. dotsenti t.f.f.d.(PhD)*

Mutolibjonov Fayozbek Faxriddin o'g'li

*Sarboon universiteti Xalqaro munosabatlar
yo'nalishi 1-bosqoch talabasi*

Annotatsiya Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasida mustaqillik yillarida davlat boshqaruvi tizimida amalga oshirilgan islohotlar ilmiy tahlil qilinadi. Unda milliy davlatchilikning tiklanishi, "O'zbek modeli" asosida iqtisodiy va siyosiy boshqaruv tizimining shakllanishi, Harakatlar strategiyasi doirasida olib borilgan institutsional o'zgarishlar hamda "Yangi O'zbekiston" konsepsiyasining mazmun-mohiyati yoritib berilgan. Shuningdek, davlat boshqaruvida ochiqlik, qonun ustuvorligi, inson huquqlarini ta'minlash va xalqaro hamkorlikni kuchaytirish borasidagi islohotlarning ahamiyati ochib beriladi. Tadqiqot natijalari O'zbekistonning mustaqil va barqaror taraqqiyot yo'li izchil, bosqichma-bosqich amalga oshirilganini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar Mustaqillik, davlat boshqaruvi, milliy davlatchilik, O'zbek modeli, Harakatlar strategiyasi, Yangi O'zbekiston, demokratik islohotlar, bozor iqtisodiyoti, xalqaro hamkorlik.

O'zbekiston Respublikasining davlat mustaqilligiga erishishi nafaqat siyosiy tuzumning almashinuvi, balki jamiyat hayotining barcha sohalarini qamrab olgan tub institutsional o'zgarishlarning boshlanishi bo'ldi. Mustaqil davlat sifatida shakllanish jarayonida O'zbekiston oldida milliy davlatchilik asoslarini yaratish, samarali davlat boshqaruvi tizimini barpo etish hamda jahon hamjamiyatida munosib o'rin egallash kabi muhim vazifalar turardi. Shu nuqtayi nazardan, mustaqillik yillarida davlat boshqaruvi tizimida amalga oshirilgan islohotlarni ilmiy tahlil qilish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

XX asrning so'nggi o'n yilligida Sovet Ittifoqida yuzaga kelgan tizimli inqiroz respublikalarda siyosiy faollik va milliy ongning yuksalishiga sabab bo'ldi. O'zbekistonda bu jarayon davlat tili maqomining belgilanishi, milliy qadriyat va tarixga bo'lgan e'tiborning kuchayishi bilan namoyon bo'ldi. 1990-yilda Prezidentlik instituti joriy etilishi esa markazlashgan boshqaruvdan milliy boshqaruv tizimiga o'tishning muhim bosqichi bo'ldi.

1991-yil avgust oyida davlat mustaqilligining e'lon qilinishi O'zbekiston tarixida yangi davrni boshlab berdi. Xalq irodasiga tayangan holda mustaqillik referendum

orqali mustahkamlandi va qisqa vaqt ichida mamlakat o'zining konstitutsiyaviy, siyosiy va ramziy asoslarini shakllantirdi. O'zbekistonning 1992-yilda BMTga qabul qilinishi esa uning xalqaro-huquqiy maqomini mustahkamlab berdi.

Mustaqillikning dastlabki bosqichida O'zbekiston rivojlanishning o'ziga xos yo'lini tanladi. Ushbu yo'l "O'zbek modeli" nomi bilan tanilib, u mamlakatning tarixiy tajribasi, ijtimoiy tuzilmasi va iqtisodiy imkoniyatlarini hisobga olgan holda ishlab chiqildi. Modelning asosiy mazmuni bozor iqtisodiyotiga keskin sakrashsiz, ijtimoiy barqarorlikni saqlagan holda o'tishni nazarda tutdi.

Davlat bosh islohotchi sifatida iqtisodiy jarayonlarni tartibga soldi, huquqiy baza yaratdi va ijtimoiy himoya tizimini rivojlantirdi. 1992-yilda qabul qilingan Konstitutsiya davlat hokimiyatining bo'linishi, inson huquqlarining ustuvorligi va qonuniylik tamoyillarini mustahkamladi. Shu davrda davlat boshqaruvi institutlari, jumladan Prezident, parlament va ijro etuvchi hokimiyat tizimi izchil shakllantirildi. Milliy valyutaning joriy etilishi va xususiylashtirish jarayonlari iqtisodiy mustaqillikni ta'minlashda muhim omil bo'ldi.

2017–2021-yillarda amalga oshirilgan Harakatlar strategiyasi davlat boshqaruvi tizimini sifat jihatidan yangi darajaga olib chiqdi. Strategiya doirasida davlat va jamiyat o'rtasidagi munosabatlarni qayta ko'rib chiqish, ochiqlik va hisobdorlikni kuchaytirish asosiy ustuvor vazifa etib belgilandi. Parlament va siyosiy institutlarning rolini oshirish, davlat xizmatlarini raqamlashtirish va byurokratik to'siqlarni kamaytirish mazkur bosqichning muhim natijalari bo'ldi.

Sud-huquq tizimidagi islohotlar fuqarolarning huquq va erkinliklarini ishonchli himoya qilishga qaratildi. Bu jarayon davlat boshqaruvida qonun ustuvorligini real mexanizm sifatida mustahkamlashga xizmat qildi.

So'nggi yillarda amalga oshirilayotgan islohotlar "Yangi O'zbekiston" tushunchasi bilan ifodalanmoqda. Ushbu konsepsiya davlat boshqaruvida inson manfaatlari, ochiq muloqot va xalqaro hamkorlikni ustuvor yo'nalish sifatida belgilaydi. O'zbekistonning BMT Inson huquqlari bo'yicha kengashi a'zoligiga saylanishi, nufuzli xalqaro parlament forumlariga mezbonlik qilishi islohotlarning xalqaro miqyosda e'tirof etilayotganidan dalolat beradi.

Mamlakatning BMT doirasida ilgari surgan tashabbuslari, xususan ekologiya, mintaqaviy xavfsizlik va barqaror rivojlanish masalalaridagi rezolyutsiyalar O'zbekistonning mas'uliyatli va faol tashqi siyosat yuritayotganini ko'rsatadi.

Xulosa Xulosa o'rnida ta'kidlash joizki, mustaqillik yillarida O'zbekistonda davlat boshqaruvi tizimi bosqichma-bosqich transformatsiya qilindi. "O'zbek modeli" milliy rivojlanishning barqaror poydevorini yaratgan bo'lsa, Harakatlar strategiyasi va "Yangi O'zbekiston" konsepsiyasi davlat boshqaruvini zamonaviy, ochiq va samarali tizimga aylantirdi. Mazkur islohotlar O'zbekistonning suveren taraqqiyoti va xalq farovonligini ta'minlashga xizmat qilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. *Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz.* — Toshkent: O'zbekiston, 2016.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi “2017–2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni.
4. O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi rasmiy ma'lumotlari.
5. Qosimov B. *O'zbekistonda davlat boshqaruvi va siyosiy islohotlar.* — Toshkent, 2020.

